

Vlaams
Parlement

vergadering **C108**
zittingsjaar 2014-2015

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 29 januari 2015

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het reffecteren of wedertewerkstellen van buso-leraars naar opleidingsvorm 4 – 813 (2014-2015)	3
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het standpunt van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) over de rationalisering – 836 (2014-2015)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de geplande rationalisatie in het hoger onderwijs – 865 (2014-2015)	7
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het respecteren van de privacy van leerlingen tijdens rouwverwerking – 840 (2014-2015)	15
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de afschaffing van studiebeurzen in Nederland – 873 (2014-2015)	
VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseeel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de instroom van Nederlandse studenten in het Vlaams hoger onderwijs – 874 (2014-2015)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de weerslag van de in Nederland genomen beslissingen inzake het hoger onderwijs – 877 (2014-2015)	18

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het reffecteren of wedertewerkstellen van buso-leraars naar opleidingsvorm 4 – 813 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, het is vandaag Gedichtendag. Laat mij dus toe om te beginnen met een haiku, die ik niet zelf heb geschreven maar die ik ontving als voorzitter van de commissie Landbouw. Mogelijk kan hij ook voor Onderwijs inspirerend zijn.

*De boer kromt zijn rug
niet meer om de spade maar
om de blinde wetten.*

Minister Hilde Crevits: Ik had er ook eentje mee, één zinnetje voor Gedichtendag. Het is van Cees Buddingh'. Ik vond het schoon om met deze commissie te delen:

De beste leraar is hij die het meest van zijn leerlingen opsteekt.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Ze liggen in elkaars verlengde.

Sinds de goedkeuring van het decreet Maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, het zogenaamde M-decreet, is het oprichten van een type 9 voor normaalbegaafde leerlingen met autismespectrumstoornis (ASS) mogelijk. In het buitengewoon secundair onderwijs (buso) gaan daardoor op 1 september 2015 in verschillende scholen nieuwe structuuronderdelen van start.

In het M-decreet is het type 9 een type voor kinderen met een autismespectrumstoornis die geen verstandelijke beperking hebben. In het secundair onderwijs betekent dat meteen dat de leerlingen van type 9 ook terecht kunnen in opleidingsvorm (OV) 4, voor leerlingen zonder verstandelijke beperking. Leerlingen van OV4 van het buso moeten in principe de vakdoelstellingen halen die gelden voor leerlingen van gelijknamige structuuronderdelen uit het gewone secundair onderwijs.

Hoewel type 9 OV4 dus bij het buso hoort, is het ambt van leraar OV4 een 'ander ambt' dan leraar in de andere opleidingsvormen van een buso-school. Als het leerlingenaantal in opleidingsvormen 1, 2 of 3 van een buso-school zou afnemen, is het dus mogelijk dat de school leraars ter beschikking moet stellen wegens ontstentenis van betrekking, ook als de school ondertussen een opleidingsvorm 4 type 9 zou hebben georganiseerd. Omdat het gaat om een 'ander ambt' is de opvang van die ter beschikking gestelde leraars OV1, 2 of 3 immers niet mogelijk via reffectatie in OV4, ook niet binnen de eigen school, het eigen schoolbestuur of de scholengemeenschap. Toch zullen het in de praktijk meestal de leraars zijn die al in een buso-school werken, die de start van een nieuwe afdeling realiseren.

Concreet is het dus mogelijk dat leraars van een buso-school via het statuut 'tijdelijk andere opdracht' (TAO) een structuuronderdeel OV4 type 9 starten en uitbouwen, terwijl ze er niet in terecht kunnen als hun eigen school onvoldoende uren-leraar genereert in OV1, 2 of 3. Via de reffectatie kan een ter beschikking gestelde leraar uit het gewoon onderwijs echter wel in OV4 terecht komen.

In de uitrol van het M-decreet schatten veel buso-scholen dat het leerlingenaantal in opleidingsvorm 3 zal verminderen, omdat de betrokken leerlingen via 'redelijke

aanpassingen' in het gewoon onderwijs terecht zouden kunnen. De scholen in kwestie vrezen dat ze terbeschikkingstellingen van hun leraars niet zullen kunnen opvangen in de eigen school, zelfs niet als ze een nieuw structuuronderdeel zouden hebben in OV4. De vaste benoeming in OV1, 2 of 3 garandeert hun immers geen werk in een OV4 omdat leraar OV4 een 'ander ambt' is.

Minister, het is die bezorgdheid die enkele buso-scholen mij hebben overgemaakt.

Minister, is het mogelijk om voor leraars die onder 'ander ambt' benoemd zijn in OV1, 2 of 3 maar die via de TAO werken in OV4 ook een benoeming na 360 dagen in het ambt van de TAO te realiseren, of moeten de betrokkenen in het ambt OV4 opnieuw anciënniteit opbouwen om eerst een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur te verwerven in het ambt OV4? Dat zou uiteraard heel jammer zijn voor deze mensen.

Overweegt u om in samenwerking en overleg met de sociale partners een regeling uit te werken waardoor leraars die in OV3 ter beschikking gesteld worden, eventueel kunnen worden wedertewerkgesteld in OV4, zo nodig via een individuele concordantieregeling?

Minister, ik heb nog twee aanvullende vragen, waarover ik vanuit het onderwijs ook heel wat signalen opvang. Velen vragen zich bezorgd af wat er, bij de overgang van de leerlingen die nu in het buitengewoon onderwijs les volgen en vanaf 1 september in het gewoon onderwijs zullen zitten, met de vrijgekomen middelen zal gebeuren. Men wacht op het besluit daarover. Kunt u ons daar al meer duidelijkheid over verschaffen? En dan is er de voor de hand liggende vraag: wanneer zullen de scholen geïnformeerd worden of zij al of niet type 9 kunnen organiseren? Zij willen dat het liefst op een degelijke en ordentelijke manier doen. Zij vragen om daar vrij spoedig over te worden geïnformeerd.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u, mijnheer De Meyer, voor uw vraag. Mijn stem klinkt weer wat lager. Sommigen zeggen dat ik aan het oefenen ben om man te worden, maar dat is niet zo. Ik hoop ook dat het zeer tijdelijk is. Je moet in het onderwijs van alles eens proeven. *(Opmerkingen van mevrouw Ann Brusseel)*

Ja, je zou er een diepe stem van krijgen.

Mijnheer De Meyer, u weet dat zeer veel scholen een aanvraag hebben ingediend voor een type 9. Zij zijn zeer zorgvuldig gescreend door de administratie. Gisteren of eergisteren is er een voorstel op mijn bureau beland om daarmee naar de Vlaamse Regering te gaan. Het is mijn bedoeling om daarover voor of uiterlijk tegen het krosreces duidelijkheid te verschaffen. U kent de context waarin de scholen een aanvraag voor type 9 hebben ingediend. Er zijn ontzettend veel aanvragen, zowel in het lager als in het secundair onderwijs. Het is een hele corvee om dat op een zorgvuldige manier te screenen.

Uw vraag is heel technisch. Ik heb een overzicht mee van alle types in het buitengewoon onderwijs. Ik zal dat overzicht aan het commissiesecretariaat doormailen. Zo kunnen we goed spreken over al die types en opleidingsvormen.

Bij het gebruik van het TAO-verlof volstaat het dat de leraar in het ambt en vak en specialiteit waarin hij zijn TAO-opdracht uitoefent 360 dagen dienst-anciënniteit verwerft of al verworven heeft. Eerst en vooral moet ik daarbij opmerken dat het niet onze verwachting is dat de invoering van type 9 zal leiden tot enorme verschuivingen van leerlingen in OV1, 2 of 3 van een buso-school naar OV4. We moeten dit natuurlijk monitoren. Veel zal afhangen van hoe de praktijk daar overal mee omgaat. Maar als er een verschuiving zou zijn met

effecten ten aanzien van de personeelsleden, zijn er een aantal mechanismen die dat regelen. Leraren die vastbenoemd zijn in OV1, 2 of 3 kunnen een verlof nemen om tijdelijk een andere opdracht uit te oefenen voor een opdracht in OV4. Een leraar die via het TAO-verlof, in een andere opdracht dus, tijdelijk zo'n opdracht opneemt in een ambt, in OV4, komt in aanmerking om daar vastbenoemd te worden als hij aan alle andere reglementaire benoemingsvoorwaarden voldoet.

Belangrijk daarbij is dat voor die leraar de gebruikelijke benoemingsvoorwaarde – namelijk "op 1 december voorafgaand aan de vaste benoeming een tijdelijke aanstelling voor doorlopende duur (TADD) hebben" – niet van toepassing is. Voor het gebruik van het TAO-verlof volstaat het dat de leraar in het ambt – en vak en specialiteit – waarin hij zijn TAO-opdracht uitoefent, 360 dagen dienstanciënniteit verwerft of al eerder heeft verworven.

In het kader van uw vraag betekent dit in concreto dat een leraar uit OV1, 2 of 3 die via het TAO-verlof een opdracht opneemt als leraar in OV4, 360 dagen dienstanciënniteit moet verwerven in het vak waarin hij of zij tijdelijk in OV4 een opdracht uitoefent. Daarnaast moet het personeelslid natuurlijk ook nog aan de andere voorwaarden betreffende de vaste benoeming voldoen, zoals in het bezit zijn van een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs voor dat specifieke vak in OV4. In de personeelsstatuten is wel in een aantal mechanismen voorzien waarbij de school leraars ter beschikking moet stellen wegens ontstentenis van betrekking, ook als de school ondertussen een opleidingsvorm 4 type 9 zou hebben ingericht.

Uw tweede vraag betreft de situatie waarin er zich toch een probleem zou voordoen. De huidige regelgeving bevat al een aantal specifieke regels die een reffectatie of wedertewerkstelling van OV3 naar OV4 mogelijk maken. Voor diegenen waarvoor dat niet mogelijk is, ben ik uiteraard bereid om samen met de sociale partners naar een werkbare oplossing te zoeken. Zoals bekend, is het stelsel van terbeschikkingstelling wegens ontstentenis van betrekking (TBSOB) een instrument dat samenhangt met de vaste benoeming van personeelsleden in het onderwijs en dat ervoor zorgt dat vastbenoemde personeelsleden een gepaste tewerkstelling wordt gegarandeerd wanneer hun oorspronkelijke betrekking wegvalt – bijvoorbeeld wegens een dalend leerlingenaantal of de sluiting van de school.

De huidige regelgeving bevat ook voor die gevallen al een aantal specifieke regels die een reffectatie of wedertewerkstelling van OV3 naar OV4 mogelijk maken. Er moet daarbij een onderscheid worden gemaakt tussen leraar algemeen sociale vorming (ASV) en leraar beroepsgerichte vorming (BGV). Voor de leraar BGV OV3 gaat het om reffectatie naar OV4 of zelfs naar de eerste graad secundair onderwijs. Een reffectatie vindt dan plaats in hetzelfde ambt. Als een leraar BGV OV3 ter beschikking wordt gesteld wegens ontstentenis van betrekking in een bepaalde specialiteit, moet of kan hij of zij worden gereffecteerd naar een corresponderend praktisch vak in OV4, en zelfs in de eerste graad van het gewoon secundair onderwijs. Voor die leraar bevat de regelgeving daartoe een concordantietabel met enerzijds de specialiteiten uit OV3 en anderzijds de praktische vakken in OV4 en de eerste graad gewoon secundair onderwijs. De voorwaarde hierbij is dat de leraar BGV OV3 voor het corresponderende vak beschikt over het vereiste of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs. Voor de leraar ASV OV3 gaat het om een wedertewerkstelling als leraar OV4. Een wedertewerkstelling vindt altijd plaats naar een ander ambt. De regelgeving stelt dat bij TBSOB een personeelslid naar een ander ambt dan datgene waarin hij of zij vastbenoemd is, kan worden opnieuw tewerkgesteld. Voorwaarde is dat het personeelslid voor dat andere ambt beschikt over het vereiste of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs. Een leraar ASV OV3 kan dus nu ook al wedertewerkgesteld

worden als hij of zij een vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs heeft voor het ambt van leraar OV4. In de praktijk heeft de meerderheid van de leraren ASV en BGV een bekwaamheidsbewijs dat voor vakken in OV4 als een voldoende geacht bekwaamheidsbewijs wordt beschouwd en kan de huidige regelgeving dus worden toegepast. Voor diegenen waar dit niet mogelijk is – en dat heeft te maken met de verschuivingen die wel of niet zullen gebeuren –, ben ik uiteraard bereid om samen met de sociale partners naar een werkbare oplossing te zoeken.

Aanvullend stelde u ook een vraag over de middelen. In februari starten we met de monitoring, om na te gaan hoe het zit met de verschuivingen. We overleggen zeer intensief met de CLB's, de pedagogische begeleiders en de inspectiediensten om zeer goede werkafspraken te maken over de wijze waarop men op maat van het kind een goed advies kan geven. Het is mijn oprechte overtuiging dat het M-decreet niet hoeft te zorgen voor een drastische verschuiving, en dat is zeker zo in de scholen waar een goed zorgbeleid is. Ik benadruk het nogmaals: het is niet de bedoeling om het buitengewoon onderwijs af te schaffen, integendeel. We willen wel elk kind individueel en op een goede manier beoordelen, om te weten of het in het gewoon onderwijs mits redelijke aanpassingen terecht kan.

Nog voor de krokusvakantie zullen we daarover uitgebreid communiceren, samen met de CLB's, de pedagogische begeleiders en de inspectiediensten. Ik vind het immers belangrijk dat we door één mond spreken en de scholen eenzelfde boodschap geven. Ik moet wel eerlijk bekennen dat er bijzonder veel tijd kruipt in de organisatie van een goed overleg, de screening en het wegwerken van onzekerheden. Ik wil de CLB's mijn vertrouwen schenken. We willen niet dat er een modelformulier komt dat zo veel regels bevat dat elk kind de facto wordt verplicht om naar het gewoon onderwijs te switchen, want dat is niet per se de beste oplossing. Ik wil dus vertrouwen op de maturiteit van de CLB's, en dat vraagt intens overleg. Maar over dat punt wordt er dus nog voor het krokusreces – tenzij mijn stem helemaal zou verdwijnen – grondig gecommuniceerd.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Ik dank u uitdrukkelijk voor uw antwoord. Het is goed dat alle technische aspecten van uw antwoord de scholen zullen bereiken. Op ons komt het allemaal erg technisch over, maar voor de mensen in die situatie gaat het over hun dagelijkse werk. Ik leer uit uw antwoord dat we overschot van gelijk hadden toen we uw voorganger ervan hebben overtuigd om het M-decreet niet op 1 september 2014 maar op 1 september 2015 te laten ingaan. Het vergt immers enorm veel werk om het te implementeren.

U hebt enkele belangrijke mededelingen gedaan. Zo zegt u duidelijk dat u voor het krokusreces een beslissing zult nemen, zodat de scholen tijdig worden geïnformeerd. Voor de scholen is dat zeer belangrijk. Ze kijken uit naar de communicatie die u daarover hebt aangekondigd. Als ik me niet vergis, moet er nog een uitvoeringsbesluit over de overgeheveldde middelen worden uitgevaardigd. Ik deel uw hoop dat er zo weinig mogelijk moet worden verschoven. Als er geen uitvoeringsbesluit moet komen, dan zou het goed zijn dat u dat meedeelt, want de scholen denken van wel. Ik noteer ook dat u zich engageert. U zegt dat de reglementering er is, maar als ten gevolge van een zeer specifieke situatie toch mensen uit de boot zouden vallen, u sociaal overleg zult plegen met het oog op oplossingen. Ik heb dus nog één vraag: is een uitvoeringsbesluit over de middelen nodig?

Minister Hilde Crevits: Twee punten, mijnheer De Meyer. We zullen er alles aan doen om tegen het krokusreces volledige duidelijkheid te verschaffen. Dat zal dan net op tijd zijn, want scholen moeten de kans krijgen om zich te organiseren. Wat de uitvoeringsbesluiten betreft, waren er mensen die dachten dat er voor type 1 en 8 – voor het basisaanbod – uitvoeringsbesluiten nodig zouden zijn. Maar dat is niet zo. Scholen bieden het basisaanbod aan, maar

blijven zich organiseren zoals ze dat willen. Ik zal de regelberg dus niet vergroten. Voor de verdeling van de middelen moeten we op dit ogenblik nog geen besluit uitwerken, want de middelen worden toebedeeld zoals vroeger gebeurde. Volgend jaar kiezen we een ijkmoment voor de beoordeling van de verschuivingen. Op dit ogenblik is het zeer moeilijk om ter zake een beslissing te nemen; we zullen kijken hoe in september de leerlingenaantallen evolueren.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Ik dank u voor het antwoord, minister.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het standpunt van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) over de rationalisering – 836 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de geplande rationalisatie in het hoger onderwijs – 865 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Mevrouw Tine Soens (sp-a): Minister, de rationalisering van ons hoger onderwijs was de voorbije week een hot topic. Eerst kwam het bericht dat het hoger onderwijs moet snoeien in het opleidingsaanbod, daarna het bericht dat er tot 2017 geen nieuwe bachelor- of masteropleidingen bijkomen. In uw beleidsnota vinden we twee sleutelbegrippen terug over rationalisatie in het hoger onderwijs, namelijk inhoudelijke transparantie en organisatorische optimalisatie. Er moet werk worden gemaakt van een slimme rationalisatie en van een efficiënt en transparant onderwijsaanbod. Vandaag zijn er opleidingen die eenzelfde benaming hebben, maar inhoudelijk een verschillend programma aanbieden, en er zijn ook opleidingen met een verschillende benaming, maar met een inhoudelijk gelijk programma.

De universiteiten hebben binnen de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) de mogelijkheden tot rationalisatie opgelijst. De eerste manier is om kleine groepen studenten die vergelijkbare vakken volgen, samen te voegen. De tweede mogelijkheid is om voor gespecialiseerde opleidingen meer samen te werken met andere instellingen in Vlaanderen en daarbuiten. De derde mogelijkheid is het aantal opleidingen afbouwen, uiteraard alleen als dat spoort met de maatschappelijke behoeften en als de onderzoeksexpertise niet in gevaar komt.

Hier kunnen we bedenkingen bij maken. Een: een fusie van kleine opleidingen of kleinere opleidingsonderdelen betekent meer studenten die samen les hebben. Dat vereist uiteraard een lokaal. Een praktisch voorbeeld: bij de VUB zijn lokalen waar meer dan 150 studenten in kunnen, bijna 90 procent van de reguliere lestijden in gebruik. Wellicht is dat ook bij de andere universiteiten het geval, dus heel veel marge is er niet.

Twee: meer samenwerking tussen instellingen kan tot gevolg hebben dat een bepaalde, meer gespecialiseerde opleiding op minder plaatsen wordt aangeboden. Studenten zullen dan bereid moeten zijn om meer afstand af te leggen als ze een bepaalde opleiding willen starten. Het is niet onrealistisch om te denken dat ons hoger onderwijs duurder zal uitvallen voor studenten en hun ouders wanneer bepaalde opleidingen in een regio verdwijnen. De kosten van een kotstudent liggen nu eenmaal een pak hoger dan die van een pendelstudent.

Drie: kleinere instellingen vrezen ook dat de discussie om het aantal opleidingen af te bouwen veeleer op kwantiteit zal worden gevoerd, dat opleidingen met te weinig studenten simpelweg zullen worden opgedoekt. Het wegrationaliseren van bepaalde opleidingen heeft uiteraard ook consequenties voor personeel en infrastructuur. Een goede regionale spreiding komt grotendeels tegemoet aan de sociale consequenties, maar we moeten ons toch hoeden voor een rationalisering die enkel gebaseerd is op studentenaantallen, zoals het rapport-Soete vroeger voorstelde.

In de hele rationalisatieoefening mogen we dus mogelijke negatieve gevolgen niet uit het oog verliezen. We zijn uiteraard niet tegen elke vorm van rationalisering, maar laat ons uitgaan van een slimme rationalisering met een efficiëntere organisatie van een aantal opleidingen en de negatieve gevolgen ervan niet uit het oog verliezen. Het zal bovendien geen evidente oefening zijn, als de nodige middelen, zoals het toenmalige rationalisatiefonds, dat bijvoorbeeld toeliet om personeel te spreiden, er niet aan worden gekoppeld.

Minister, dit is uiteraard een advies van de universiteiten alleen. Wanneer verwacht u het standpunt van de hogescholen? Welke efficiëntiewinsten hoopt u hiermee te boeken? Wat is de timing van de uitvoering? Zullen er al concrete maatregelen zichtbaar zijn tegen het academiejaar 2015-2016? Bent u van plan om de nodige middelen uit te trekken om dit proces te begeleiden, zoals het vroegere rationalisatiefonds?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Ik heb deze morgen gezocht naar een toepasselijk gedicht over onderwijs. Ik heb een heel toepasselijke haiku gevonden.

*In het onderwijs
hoeft stimulatie geen strak
gespannen bandje.*

Dit sluit aan bij het regeerakkoord en de beleidsnota. Ik heb het niet zelf uitgevonden, het is van een zekere joz.le bruyn.

Voorzitter, minister, collega's, het regeerakkoord vermeldt dat de regering samen met de associaties, hogescholen en universiteiten werk zal maken van een rationalisering van het hogeronderwijsaanbod. Zowel in aanbod als benaming zal voor elke opleiding de mate van verwevenheid worden nagegaan. De mate van verwevenheid is een begrip dat ik niet zelf heb uitgevonden, het komt uit het rapport-Soete, dat we in 2008-2009 al uitgebreid hebben besproken.

Uit een werkdocument van de VLIR dat De Standaard kon inkijken, blijkt dat er op drie manieren kan worden ingegrepen: het samenvoegen van kleine groepen studenten die vergelijkbare vakken volgen, meer samenwerking rond gespecialiseerde opleidingen en het afbouwen van het aantal opleidingen als hierbij de onderzoeksexpertise niet in gevaar komt.

Deze ochtend was ik op de SID-in te Antwerpen met de heer De Ro en mevrouw Meuleman. Daar stelden we vast dat het voor jongeren niet vanzelfsprekend is om in de opsomming van de opleidingen die aan de muren van alle instellingen hangen, het verschil te zien tussen design en media, media en entertainment enzovoort. Ik heb het dan nog maar over één opleidingsgroep.

Minister, hebt u het document waarvan sprake zelf al kunnen inkijken en wat zijn de voornaamste conclusies? Kunnen we dit document krijgen? Blijkbaar is het nog niet publiek beschikbaar of is het niet de bedoeling dat het publiek beschikbaar wordt. Werken de Vlaamse Hogescholenraad en de associaties momenteel ook voorstellen uit? Zo ja, zijn hier al elementen uit bekend? Welke

beleidsmaatregelen zijn nu al mogelijk op basis van de gegevens uit het document?

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Minister, ook onze fractie is heel benieuwd naar nieuws hierover. Als er een document over is, dan ben ik nieuwsgierig om dat te mogen lezen. In de rationalisering zullen we voorzichtig te werk moeten gaan, want er kunnen studierichtingen zijn met te weinig studenten. Ik heb twee bekommernissen. Bepaalde STEM-richtingen (Science, Technology, Engineering and Mathematics) tellen weinig studenten. Het is wel belangrijk om daar, gezien het tekort aan studenten die die richtingen volgen, voorzichtig mee te zijn als we eventueel zouden snoeien in het aanbod. Wat ook delicaat is in Vlaanderen en België, is het in acht nemen van een zeker levensbeschouwelijk evenwicht als het gaat over een studieaanbod.

Mevrouw Soens had het over bepaalde studierichtingen die te weinig studenten zouden hebben. We moeten ook kijken naar studierichtingen die te veel studenten hebben en daarmee niet echt hun dromen kunnen realiseren op de arbeidsmarkt. Ik geef het voorbeeld van diergeneeskunde. In de laatste edities van 'Hoger onderwijs in cijfers' zien we gigantisch hoge cijfers voor het vak diergeneeskunde. Minister, denkt u eraan om in zulke richtingen – het zijn er niet veel, maar ze bestaan – een numerus clausus in te voeren?

Wat de regionale spreiding betreft: ik denk dat Vlaanderen regionaal is. Je kunt een bekommernis uiten over op kot gaan en de kost die daarmee gepaard gaat, maar misschien is het ook interessant om te berekenen wat er meer zou kosten: het ondersteunen van op kot gaan of het tot vier maal toe aanbieden van een richting in een kleine regio die Vlaanderen is. Franse of Engelse studenten moeten enkele uren op de trein zitten, ze gaan niet elk weekend naar huis. Daar moeten we iets vaker aan denken.

De voorzitter: De heer De Potter heeft het woord.

De heer Jenne De Potter (CD&V): Ik sluit me aan bij de vragen van de collega's. Onze fractie is ervan overtuigd dat een goede, slimme, inhoudelijk transparante rationalisering van het aanbod in het hoger onderwijs absoluut nodig is. De doelstellingen die we daarmee willen bereiken, zijn zeer divers, maar ook helder. We willen de kwaliteit van onderwijs en onderzoek verbeteren door onder meer de kritische massa in personeel en infrastructuur te vergroten. We willen ruimte creëren voor onderwijskundige innovatie. We willen de doelmatigheid en relevantie van opleidingen verhogen.

Uiteraard komen er ook financiële argumenten en efficiëntiewinsten om de hoek kijken. Het is goed dat u de universiteiten en hogescholen in de eerste plaats de kans geeft om zelf voorstellen uit te werken. Via de media hebben we kennisgenomen van de principes die binnen de VLIR zijn opgesteld. Ze zijn al twee keer opgesomd.

Minister, ziet u nog domeinen waar de doelstelling van rationalisering kan worden gerealiseerd? Is de scope van de denkoefening binnen de VLIR voldoende? Overweegt u zelf rationalisatienormen te hanteren voor de verschillende afstudeerrichtingen? Ik vermoed dat het eerder zou gaan over normen die rekening houden met de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek en met het arbeidsmarktperspectief, eerder dan over louter kwantitatieve normen. Wanneer verwacht u resultaten van deze oefening? Wanneer wilt u concrete stappen zetten? Wat is de tijdslijn?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's, voor deze zeer interessante vragen. De rationalisatie van het opleidingsaanbod staat niet op zich, het is een van de vier werven waar ik samen met alle hogeronderwijspartners aan werk. Een eerste werf is de kwaliteitszorg. Er komt een ontwerp van decreet naar hier. Een tweede is het terugdringen van de ongewenste effecten van de flexibilisering. Daarover hebben we in het parlement ook al gedebatteerd. Een derde is een betere toeleiding naar het hoger onderwijs. Dat start in het secundair onderwijs, maar daarbij komt alles in verband met niet-bindende toelatingsproeven. Een vierde is dus de rationalisatie van het opleidingsaanbod.

Dat alles moet ervoor zorgen dat ons onderwijs van de toekomst sterk blijft, een transparant aanbod heeft en dat we goed georiënteerde studenten hebben, waardoor de negatieve effecten van de flexibilisering worden weggewerkt. Dat is ons gezamenlijk doel. We hebben dat opgesplitst in vier werven en op elk ervan willen we vooruitgang boeken.

Ik start met een zeer positieve noot: zowel bij de hogescholen als bij de universiteiten wordt het engagement enorm serieus genomen, om voor elk van die vier werven inspanningen te leveren om vooruit te raken. Dat heb je nodig. Ik kan wel in mijn bureau zeggen hoe ik het zie, maar als zij niet meewerken, bereiken we natuurlijk niets.

Mevrouw Soens, u hebt de doelstellingen van de rationalisatie gegeven: inhoudelijke transparantie en organisatorische optimalisatie. Het gaat dus niet, collega's, maar dat heeft ook niemand gezegd, om een rationalisatie in functie van de besteding van de middelen. We hebben enkele weken geleden het debat gevoerd in de plenaire vergadering. Iedereen was het er kamerbreed over eens dat meer dan driehonderd richtingen echt wel een beetje te veel is. Mijnheer Daniëls, u verwijst naar het bezoek aan de SID-in. Ik heb er zo ook enkele met mijn kinderen gedaan. Het is moeilijk om er overal aan uit te geraken. Het staat als een paal boven water dat we iets moeten ondernemen om te rationaliseren, maar we moeten oog hebben voor de gevaren.

Ik ben het met u eens, mevrouw Brussee, dat Vlaanderen niet zo groot is. Maar ik ben het ook eens met u, mevrouw Soens, dat het hoger onderwijs dicht bij de studenten moet blijven. Ik ben er ook van overtuigd dat de verspreide inplanting van de hogescholen in Vlaanderen er echt toe kan leiden dat sommige leerlingen die geen hoger onderwijs zouden volgen, het nu wel doen omdat het zo dichtbij is. Dat zie ik in mijn omgeving ook. Voor sommigen is de stap naar een kot en een universiteit heel gemakkelijk, voor anderen is dat niet zo. Au fond ben ik het met die opmerking eens, mevrouw Soens, maar dat doet voor mij geen afbreuk aan het feit dat het goed is om toch eens te kijken wat er vandaag bestaat en of we niet op een goede manier kunnen rationaliseren.

Concreet heb ik afspraken met de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR). U weet dat de VLHORA de hogescholen verenigt en de VLIR de universiteiten. Die smelten soms samen tot de VLUHR en daar zitten ze allemaal in. Met hen heb ik afgesproken om tegen april een raamkader te hebben voor een rationeler opleidingsaanbod binnen de hogescholen en de universiteiten. Ze hebben zelf gevraagd om de discussies apart te kunnen voeren binnen de VLIR en de VLHORA, om dan te proberen te komen tot gezamenlijke principes. De universiteiten en hogescholen zijn anders georganiseerd, ook de problematiek is anders. Maar de VLIR en de VLHORA zijn er dus mee bezig.

In december heb ik met hen samengezeten. De VLIR heeft in december al enkele principes op papier gezet, die zijn ook in de pers verschenen. Bij de VLHORA is het debat intern nog volop bezig. Morgen staat het opnieuw op de agenda van de raad van bestuur. Ik heb van de VLHORA nog geen nota gekregen. Ik heb van de

VLIR overigens ook geen nota gekregen. Ze hebben mij geen paper overhandigd met alle voorstellen. De afspraak was dus met beide om tegen april met een raamkader te komen. De timing zit oké. Het is goed dat men nu al onderling bezig is.

Concreet over het voorstel van de VLIR: de nota van de VLIR is een intern werkdocument dat niet officieel aan het kabinet is bezorgd. Dat is ook niet nodig, want we hebben een andere timing afgesproken. De voorzitter van de VLIR is bij ons geweest en heeft wel aangegeven dat de universiteiten bereid zijn om voorlopig geen aanvraagdossiers voor nieuwe opleidingen op te starten. Normaal gezien kunnen zij tegen 1 maart nieuwe aanvragen indienen, die dan eerst door een macrodoelmatigheidstoets moeten. Dat gaat over: is er een maatschappelijke vraag en ruimte voor een nieuwe opleiding? Vervolgens is er een toets nieuwe opleiding. Het moet een hele procedure doorlopen. Maar ze dienen dus geen aanvragen voor nieuwe opleidingen in. Dat is voor mij relevant. Het toont ook aan dat ze er serieus mee bezig zijn.

Het voorstel is om nu eerst te focussen op de rationalisatie en dus geen nieuw aanbod te creëren. Er zijn wel al een aantal opleidingen in circuit, die al positieve adviezen hebben gekregen. Het werk dat al gebeurd is, gaan we niet in de vuilnisbak gooien. De reeds aangevraagde opleidingen vallen dus buiten de afspraken.

Ik hoop dat ook de hogescholen binnen de VLHORA deze keuze maken. Op die manier creëren we een beetje rust. Ze zijn er nog niet helemaal uit, maar het is nog geen maart. Ik heb ook geen signalen in de andere richting.

Ik heb er geen probleem mee, collega's, dat er in de toekomst weer nieuwe aanvragen komen. Het is evident dat we het opleidingsaanbod moeten blijven moderniseren. Alleen mag dat niet gebeuren in een sfeer van opbod, waardoor het aantal opleidingen steeds blijft toenemen. Een andere zaak die me intrigeert, is: er zijn binnen richtingen verschillende afstudeerrichtingen. Als er iets in de maatschappij is waarin het interessant zou zijn om te kunnen afstuderen, waarom kun je dan niet een afstudeerrichting maken binnen het bestaande aanbod? Ik ben een leek en ik bekijk het misschien een beetje 'out of the box,' maar veel opleidingen zijn voor mij te plaatsen binnen wat al bestaat, als een afstudeerrichting. Ik hoop dat we op dat vlak ook tot duidelijke principes kunnen komen.

De timing is dus april. Alles wat al in de krant staat, is goed, het toont aan dat ze ermee bezig zijn. In de loop van maart moeten ze komen met voorstellen en in april zouden we willen landen.

Hoe snel de effecten van de rationalisatie concreet zullen worden, zal afhangen van de maatregelen die men wil nemen. Voor sommige zaken hoeft men niet te wachten op decreten of andere regelgeving. Als het anders wordt aangepakt binnen de afstudeerrichtingen, bijvoorbeeld, kunnen al snel zaken in de praktijk worden geregeld. Het hangt af van situatie tot situatie of we puur kwantitatieve normen moeten opleggen. Ik zou hen daarover intern eens goed laten discussiëren.

Voorlopig, mevrouw Brussee, zijn er geen plannen om bijkomend een numerus clausus op te leggen. Ik weet niet of het wordt gevraagd. Maar ik vind het van belang dat het debat intern stevig wordt gevoerd over van alles en nog wat. Het is niet echt de bedoeling om strikt te reglementeren. Voor geneeskunde is het gebeurd. Ik moet minister De Block binnenkort nog eens zien om dat te bekijken. De toestand in Wallonië is anders dan in Vlaanderen. We moeten ook het probleem van de nomenclatuur oplossen.

Maar het is dus niet echt de bedoeling om daar het slot op te zetten. Ik vind het wel relevant dat men zegt: kijk, we zijn ertoe bereid om geen nieuwe aanvragen

meer in te dienen tot we erdoor zijn met onze principes. Dat geeft ons ook wat adem om het debat grondig te voeren.

U hoeft zich geen zorgen te maken dat de nota zal worden besproken op de ministerraad of in andere gremia waarover u geen kennis zou hebben. Er zijn namelijk nog geen officiële nota's.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Mevrouw Tine Soens (sp-a): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Vlaanderen is inderdaad klein. Maar als afstand het argument is om bepaalde opleidingen te beginnen of af te schaffen, denk ik dat we het hele aanbod in het hoger onderwijs in vraag moeten stellen. Als ik kijk naar mijn persoonlijke situatie, naar mijn achtergrond, dan zijn West-Vlaamse studenten die niet in Brugge of Kortrijk wonen en afhankelijk zijn van het openbaar vervoer om hun opleiding te starten, toch wel slechter af dan studenten die in Gent, Leuven, Brussel of daar in de buurt wonen.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Soens, iedereen wil ze, die West-Vlamingen, want ze hebben de beste resultaten.

Mevrouw Tine Soens (sp-a): Juist, vandaar dat ik er vanuit democratisch belang toch voor zou willen pleiten om die regionale spreiding zoveel mogelijk te bewaken, niet alleen voor studenten, maar ook naar het onderwijzend personeel toe.

Ik denk dat we hierover in de commissie een heel grondige discussie moeten voeren, misschien via een hoorzitting of een gedachtewisseling met de stakeholders, waarin er echt wel aandacht is voor het aantal keren dat een opleiding wordt aangeboden, de regionale spreiding, of een opleiding innoverend is, actueel, of het een relevant karakter heeft, of er een transparant opleidingsaanbod is. Ik denk dat we de discussie het best voeren in relatie met het financieringssysteem van ons hoger onderwijs.

Rationaliseren op zich is uiteraard ook investeren. Het rationaliseringsproces kan geen besparingsoefening zijn. Ik ben blij dat u dat nog eens hebt bevestigd. Ik denk net dat er extra middelen voor nodig zullen zijn. Uiteraard moet dat gebeuren in dialoog met het veld. Ik ben blij dat de universiteiten en hogescholen dat zelf ook nog aan het bespreken zijn. De concrete uitwerking ervan zal zorgvuldig moeten gebeuren, met de nodige tijd.

Tot slot denk ik dat we misschien ook moeten kijken naar opleidingsonderdelen. Een rationalisatie kan op dat vlak misschien nuttig zijn.

Er zijn een aantal grote opleidingen waarbij de keuzevakken qua start- en eindtermen of vakinhoud wel erg dicht bij elkaar liggen. Misschien is enige rationalisatie daar ook wel nuttiger of handiger dan meteen opleidingen af te schaffen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Ik wil graag verwijzen naar de rapporten-Soete.

Op sommigen vlakken wordt op dit moment het warm water opnieuw uitgevonden. Zo schuift de VLIR drie richtsnoeren naar voren. Maar in de rapporten-Soete staan er nog veel meer die kunnen worden gebruikt. Naast kwantitatieve richtsnoeren zijn er ook kwalitatieve. Ik weet dat sommige instellingen een aantal indicatoren die in de rapporten-Soete naar voren komen niet zo leuk vinden, om allerlei redenen. Maar ik denk toch dat we vanuit beleidsmatig niveau moeten nadenken en bekijken hoe we het organiseerbaar en

betaalbaar kunnen houden en voldoende kritische massa kunnen hebben. Een docent die alle vakken moet geven, betekent een beetje bloedarmoede langs de kant van de studenten en dus ook bloedarmoede langs de kant van de docenten. Dat lijkt mij dus niet zo'n interessante en zelfs gevaarlijke piste.

Het begrip 'verwevenheid' uit het rapport-Soete, dat ook is opgenomen in het regeerakkoord, is wel een cruciaal gegeven. Wat zien we op dit moment? Dat men afstudeerrichtingen, waarover u het net had, indient om te verzelfstandigen, als een aparte, nieuwe opleiding. Zo krijg je natuurlijk een verrommeling. Zo is de verrommeling ook ontstaan. Want dan kun je een groot spandoek hangen: "Hier, uniek in Vlaanderen", terwijl er niets unieks aan is, aangezien die afstudeerrichting elders bestaat, maar er geen zelfstandige opleiding is. Dus ik hoop dat we op dat vlak tenminste de handrem volledig optrekken en dat we de verwevenheid, de mate van overeenkomst tussen opleiding a en opleiding b, in kaart kunnen brengen en daar een duidelijke indicator op kunnen zetten.

Ik hoop dat we op dat vlak, als er op de Vlaamse ministerraad nog vragen komen over verzelfstandiging, duidelijk zijn en dat we dat niet meenemen.

Minister, wat de andere zaken – in Nederland noemt men dat knipperlicht-indicatoren – betreft, lijkt het mij interessant dat we die in hun objectiviteit meenemen, voordat er een deliberatie over gaat.

En, minister, ik vind het goed dat u de sector zelf aan het werk zet. Maar je kunt van de mensen rond de tafel niet verwachten dat ze elkaar de duvel aandoen – ik druk het nu heel cru uit – of elkaar confronteren met de grote waarheden, omdat ze natuurlijk ook van elkaar afhankelijk zijn. Ik denk dat we daar nog eens naar moeten kijken. Het rapport-Soete heeft het al eens gedaan. Johan Veeckman deed toen mee in het kwantitatieve luik. Nadien kunnen we dan naar het parlement komen om hier de cesuur te leggen waar we denken dat die moet worden gelegd, weliswaar rekening houdend met adviezen die men naar voren schuift. Maar ik zou het rapport-Soete op dat vlak toch niet zomaar onder tafel vegen.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Minister, wat uw repliek betreft met betrekking tot de drempel die zou kunnen worden opgeworpen wanneer studenten te ver van huis moeten gaan studeren: dat lijkt mij juist. Het is vanuit onze fractie zeker niet de bedoeling om koudweg te zeggen: als het op één plaats wordt aangeboden, is het meer dan genoeg. Ik denk dat je inderdaad oog moet hebben voor een aantal zaken, maar ik vind dat je daarin rationeel moet blijven. Dat is onze benadering: we willen daarin de gulden middenweg zoeken en zeker niet opnieuw een drempel opwerpen. Ik denk dat het nuttig is om een onderscheid te maken tussen het hogeschoolaanbod en het universitair aanbod. Wat de afstudeerrichting betreft, denk ik dat verdergaan op die piste en daarin de verrommeling aanpakken, de beste weg is, ook wat onze fractie betreft. We zijn zeker vragende partij om enige discipline te eisen van het werkveld.

Ik heb nog één vraag. Als we de timing bekijken, zouden er aan het einde van dit parlementaire jaar een aantal zaken duidelijk kunnen zijn. Zouden er dan mogelijk implicaties zijn voor volgend academiejaar? *(Opmerkingen door minister Hilde Crevits)*

Ja, inderdaad. Het hangt ervan af hoe snel het vooruitgaat en wat het parlement ervan vindt. Dat is inderdaad zo. Maar ik zie nu ook dat de universiteiten en de hogescholen bezig zijn met informatiecampagnes. Wat hun aanbod betreft, streven zij naar een zekerheid voor volgend academiejaar. Dat is mijn bekommernis.

Ik heb nog een kleine bemerking over de numerus clausus. Ik denk dat het werkveld daar eigenlijk zelf niet zo snel mee zal afkomen. Ik heb het genoeg gehad om daarover van gedachten te kunnen wisselen met een professor die in de dierengeneeskunde doceert en die zelf zegt dat daarover al lang wordt gediscussieerd binnen de faculteit. De universiteit zelf laat dat potje liever gedekt. Dat klinkt misschien wat pejoratief, maar, laten we eerlijk zijn: het is ook zo. Het is een studierichting met enorm veel studenten die achteraf hun droom niet kunnen realiseren. Het gaat over de financiering. Er zijn heel veel studenten in die richting. Dat zorgt dan ook voor een goede financiering en wat overschotjes voor de universiteit. Daarin zie ik wel een probleem. Daarom denk ik dat we het hier moeten bespreken. De vergelijking met de geneeskunde zou ik nog niet meteen durven te maken. Ik denk dat dat een studierichting is die momenteel veel studenten nodig heeft. Ik wil er dus zeker geen lans voor breken om daar een numerus clausus in te voeren.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik wil een paar zaken op een rijtje zetten. Het is evident dat de rapporten-Soete de basis vormen. Dat zou er nog aan mankeren. Dat is voor mij elementair.

Ik vind het wel cruciaal om inhoudelijk het debat met de hogescholen en universiteiten te voeren. Je zou kunnen zeggen dat dat niet zo slim is en dat een aantal rapporten en vaststellingen de basis vormen. Ze hebben mij zelf gezegd dat de rationalisatie voor hen het moeilijkst is om over te spreken. Ze weten ook wel dat wij uiteindelijk zullen beslissen. Dat is evident. Maar wetende dat het moet, moeten ze ofwel wachten op de regering en vervolgens het parlement, ofwel komen ze met een gedragen voorstel waarmee wij kunnen leven. Die tweede optie is, wat mij betreft, zeer fel te verkiezen. In die zin lijkt het mij proper dat we de tijd nemen tot maart-april.

Dat betekent dat u, indien u het debat hierover nog wenst te voeren, voor het reces de kans hebt om ofwel het kader al vast te klikken ofwel hoorzittingen te houden. U moet het maar bekijken, maar ik wil dat er tegen Pasen duidelijkheid is over het kader en over hun voorstel. We moeten er niet langer over doen dan nodig.

Wat betreft de numerus clausus, mevrouw Brusseel, had ik verwacht dat u over diergeneeskunde zou beginnen. Ze hebben eergisteren mijn aandacht op een speciale manier gewekt. Het was het examen 'grote huisdieren' en ik was er het antwoord op een examenvraag. Ik vroeg me af wat ze van me willen, mijn link met grote huisdieren is me niet bekend. (*Rumoer*)

Het was het examen 'grote huisdieren' en de vraag was: "Wie is de minister van Onderwijs?" Ik vond het een vreemde associatie, maar ja... (*Opmerkingen van de heer Koen Daniëls*)

Nu we toch bij de categorie 'complimenten' zijn, mijnheer Daniëls, het volgende. Soms wordt gevraagd hoe goed CD&V en de N-VA overeenkomen. Ik ben daarnet eigenlijk gesmolten. Uw medewerker heeft een haiku op Twitter gezet voor Gedichtendag. Ik lees die even voor, dan staat die in het verslag:

*Voor @crevits een poging tot haiku op gedichtendag :-):
Begaan met haar vak - Westvlaming in hart en ziel - 't is Hilde Crevits*

Mijn eigen fractie heeft zoiets niet gedaan voor mij... (*Gelach. Rumoer*)

Ik vind het schoon en het is ook waar. (*Opmerkingen van mevrouw Elisabeth Meuleman*)

Mevrouw Meuleman, u bent jaloers denk ik, u moet misschien bij de medewerker van de heer Daniëls eens proberen om er ook een te krijgen. (*Gelach*)

De heer Koen Daniëls (N-VA): Dan wil ik ook iets zeggen voor het verslag: Tom Daems, ook een haiku voor Elisabeth Meuleman graag!

Minister Hilde Crevits: Oppositietaal is niet echt nodig, ik ben nu zo gesmolten. (*Gelach*)

Hier in de commissie Onderwijs moeten we vandaag toch het goede voorbeeld geven in de strijd tegen zo veel dingen die niet goed zijn. Het is daarom dat ik dit gedichtje publiek wilde maken. Het staat nu voor eeuwig in de verslagen – dat hoop ik toch.

In elk geval, we maken er verder werk van. Deze zaak wordt vervolgd.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het respecteren van de privacy van leerlingen tijdens rouwverwerking – 840 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, mijn vraag is ingegeven door iets wat ik op 5 januari zag op het VTM-nieuws. Het gaat over een delicaat en gevoelig onderwerp. Ik heb ook getwijfeld of ik ze zou indienen of niet. Ik vond het onderwerp toch te belangrijk om de vraag niet in te dienen. Ik zou ze dus in alle sereniteit en met respect voor de betrokkenen willen stellen, zonder details of namen.

Het nieuwsbericht ging over het overlijden van een klasgenoot. Medeleerlingen van een niet nader genoemde school, maar wel genoemd in de reportage, werden over het overlijden van hun medeleerling geïnformeerd en bijgestaan door hun leerkrachten en de directie.

Uiteraard vinden we het heel nuttig en belangrijk om in de klas dergelijke thema's bespreekbaar te maken en er ruimte voor vrij te maken. Ook het openen van een rouwregister of een gedenkhoek kan leerlingen helpen bij het rouwproces. Laat daar geen misverstanden over bestaan.

Wat me wel opviel en tegen de borst stuitte, was de aanwezigheid van televisiecamera's in het klaslokaal op het moment dat de klasgenoten werden geïnformeerd over wat er was gebeurd. Meer zelfs, er werd gefilmd vanuit verschillende camerastandpunten. Ofwel waren die camera's al geïnstalleerd, ofwel werd gevraagd om eventjes te onderbreken om de camera's op een andere plaats te zetten. Het verdriet van die leerlingen werd in beeld gebracht, ook in close-up. De leerlingen kwamen echt herkenbaar in beeld op het moment dat ze het verschrikkelijke nieuws over hun klasgenoot vernamen.

We hebben vroeger al gehoord dat scholen niet altijd goed weten bij welke partners ze terecht kunnen bij verlies- en rouwverwerking.

Minister, wat zijn de regels betreffende de bescherming van de privacy van de leerlingen? Zijn er specifieke onderwijsregels? Wij hebben ze niet gevonden, maar we veronderstellen dat er ruimere privacyregels zijn. Waar kunnen scholen momenteel terecht voor informatie met betrekking tot het opzetten van

initiatieven rond verlies en rouwverwerking? Is het aanbod voldoende bekend? Acht u het noodzakelijk om bijkomende initiatieven op te zetten of om bijkomende informatie te geven aan de media? Of ziet u nog andere mogelijke denksposen?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, de zorg die door onze collega werd geformuleerd om de privacy te respecteren, is volledig terecht. De tonaliteit van zijn eerste alinea is ook correct.

Er werd gevraagd naar bijkomende initiatieven en ik heb zelf even gezocht. Ik vind bij www.onderwijs.vlaanderen.be toch een aantal interessante documenten over rouw en verlies voor CLB-medewerkers, maar ook voor scholen. Ik vind ook iets onder www.klasse.be: 'troostelozen helpen kinderen'. Ook bij www.kuleuven.be/thomas vind ik iets over rouwen op school terug. Ik noem er maar enkele, er zijn er zo nog. Vermoedelijk zijn deze initiatieven onvoldoende bekend. Misschien moet er iets meer aandacht aan worden besteed om ze beter bekend te maken.

Op de vraag of de minister onmiddellijk bijkomende initiatieven moet nemen, durf ik niet onmiddellijk bevestigend of ontkennend te antwoorden. Wel vind ik dat de media in dezen, maar ook in andere delicate situaties, toch iets meer de privacy moeten respecteren. Op de vraag of de minister van Onderwijs daar invloed op heeft, kan ik niet onmiddellijk antwoorden.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, dames en heren, laat me eerst duidelijk zeggen dat het goed is dat deze vraag gesteld wordt.

De privacywetgeving is van toepassing op onderwijsinstellingen en dus ook op dit soort situaties. Het is de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur en de directie om de privacy van de leerlingen te beschermen. Zij bepalen wie wanneer toegang krijgt tot de schoolgebouwen en of er pers kan worden toegelaten in specifieke situaties. Afspraken rond het respecteren van de privacywetgeving komen aan bod in de schoolraad, waar de ouders vertegenwoordigd zijn, of ook in afzonderlijke ouderraden.

Ik kan niet goed inschatten hoe het in dit geval verlopen is. Ik weet niet of er gesprekken geweest zijn. Ik vind het wel cruciaal dat de regels gerespecteerd worden. Ik heb de bewuste reportage niet gezien. Ik weet ook niet of er klachten waren. In elk geval is de privacywetgeving van toepassing en is er een hele cascade van regels die moeten worden toegepast.

Wet de informatie betreft, zijn er een aantal kanalen. De heer De Meyer heeft gelijk dat er heel wat bestaat. Het is evident dat scholen hiervoor bij de CLB's terecht kunnen. Heel veel scholen worden vandaag geconfronteerd met een leerling of een familielid van een leerling die ze verliezen of die ziek wordt. Jammer genoeg zijn deze situaties schering en inslag in de scholen. Het CLB is bij uitstek goed geplaatst om vanuit de vertrouwensband met de school de eerste zorg op zich te nemen. In heel veel scholen zijn er ook bijzondere afspraken gemaakt voor het geval dat er iets gebeurt en er zich een overlijden voordoet.

Naar aanleiding van het busongeval in Sierre heeft het Departement Onderwijs en Vorming ook deel uitgemaakt van de Vlaamse stuurgroep voor opvang van verkeersslachtoffers. Daar is een analyse gemaakt van knelpunten en hiaten over verschillende beleidsdomeinen heen. Het was heel ingrijpend, maar we moeten leren uit dingen die gebeuren, en dat is toen gebeurd. Er volgden een aantal

suggesties ter verbetering van de onderlinge samenwerking en voor de opvang van verkeersslachtoffers bij justitie, politie, in de welzijnssector, in het onderwijs en bij de verzekeraars.

Vanuit Onderwijs werden naar aanleiding van het busongeval in Sierre verschillende initiatieven genomen. Er werd toen ook een draaiboek uitgewerkt om scholen te ondersteunen bij het verwerken van verlies en rouw. Ondertussen zijn er al vrij veel scholen en CLB's die het draaiboek gebruiken bij uitzonderlijke feiten.

Er werd ook een studiedag rond rouw en verlies georganiseerd op 19 april 2013. De dag stond onder leiding van professor Keirse, een expert in rouwverwerking.

Op deze studiedag werd tevens het draaiboek voor CLB's gepresenteerd, alsook de werking van Rondpunt, het Rode Kruis en andere werkgroepen.

Schoolbesturen en directies kunnen ook gerichte informatie vinden. Er is een zeer omstandig eerstelijnsdossier van Klasse over rouw en verdriet. Dat is te vinden op de website <http://www.klasse.be/leraren/eerstelijns/verdriet-en-rouw/>. Het thema rouw en verdriet is onderdeel van het geestelijk gezondheidsbeleid van een school. Wat scholen kunnen ondernemen, staat op de website <http://www.gezondeschool.be>. Er bestaat dus al vrij veel. Het is vooral van belang dat de privacywetgeving wordt gerespecteerd. Volgens mij moeten er momenteel geen nieuwe initiatieven worden genomen. Ik vind het wel oké om er een speciale Schooldirect aan te wijden waarin alle informatie nog eens wordt opgelijst. Er is al veel informatie en scholen maken er doorgaans gebruik van.

Ik heb de reportage niet gezien. Of er naar de media initiatieven moeten worden genomen, moet ik bekijken. Ik wil eerst nagaan wat er precies aan de hand is.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Minister, mijn vraag naar bijkomende initiatieven ging niet over het feit of er bijkomende informatie nodig is, maar wel over hoe een school dergelijke initiatieven opzet. We weten allemaal, ook in onze stiel, dat de media goed hun werk doen en zeer enthousiast mensen kunnen overtuigen waarom het goed zou zijn om zaken in beeld te brengen. Ik denk ook aan een ander geval in Antwerpen met De Blokkendoos en de seksuele intimidatie door de juf. Dat heeft ook een ongezien megafooneffect gehad dat de directie en de juffen nooit zo hadden ingeschat. Geen kwaad woord over hen. Als er echter een uur wordt opgenomen en verknipt tot twee minuten voor een journaal, dan kan dat op andere manier overkomen. Ik vraag u om na te gaan of er met de media een protocol kan worden afgesloten over hoe er met dergelijke zaken wordt omgegaan.

Uw idee over Schooldirect zouden we kunnen uitbreiden met hoe scholen het moeten aanpakken als ze met de media worden geconfronteerd. Ze moeten op hun strepen durven en kunnen staan, temeer omdat leerkrachten en directie op dat moment andere zorgen hebben. De journalisten proberen ook maar hun werk te doen.

Ik heb u het filmpje doorgestuurd. Volgens mij is in dit concrete geval wel een grens overschreden die niet overschreden had mogen worden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de afschaffing van studiebeurzen in Nederland – 873 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseeel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de instroom van Nederlandse studenten in het Vlaams hoger onderwijs – 874 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de weerslag van de in Nederland genomen beslissingen inzake het hoger onderwijs – 877 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Caroline Gennez

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Voorzitter, minister, we hebben allemaal vernomen dat Nederland een ingrijpende beslissing heeft genomen met betrekking tot studenten die de stap naar het hoger onderwijs willen zetten door het afschaffen van de basisbeurzen. Aangezien het inschrijvingsgeld in Nederland beduidend hoger ligt dan in Vlaanderen en Nederland dichtbij ligt en gemakkelijk bereikbaar is, bestaat de mogelijkheid dat er nogal wat jonge mensen voor zullen kiezen om in Vlaanderen te komen studeren.

Op zich is dat geen probleem. Ik denk we moeten openstaan voor iedereen die in Vlaanderen wil komen studeren. Dat zal ons ook verrijken. Ik herinner me evenwel dat in de vorige legislatuur in de plenaire vergadering mevrouw Moerman de minister van Onderwijs vroeg wat hij wou doen om het capaciteitsprobleem van de universiteiten weg te werken. Zij studeerde in Gent, maar hetzelfde probleem deed zich voor in Leuven. In de pers verschenen artikels over volzette aula's. Leuven overwoog zelfs om niet langer bepaalde lessen in de aula's aan te bieden, maar om een beroep te doen op andere onderwijsvormen. Het is dus belangrijk dat we nagaan of onze instellingen die instroom aankunnen. Vandaag weten we totaal niet wat ons te wachten staat. Zullen Nederlandse studenten bij ons komen studeren? Vandaag zijn er al, maar het is nog afwachten hoe groot de toename zal zijn. We weten allemaal hoe ingewikkeld de regelgeving inzake de capaciteit van het leerplichtonderwijs is. We werken continu aan de actualisering van het Inschrijvingsdecreet voor het leerplichtonderwijs, om alles toch maar rechtvaardig te laten verlopen. Ik wil nu voorkomen dat we voor het hoger onderwijs voor dezelfde problemen komen te staan.

Ik wil u daarover enkele vragen voorleggen. Kunnen onze instellingen in het hoger onderwijs een toestroom aan? Kunnen we voorkomen dat er zich problemen zullen voordoen? In de pers lazen we dat u met Nederland hebt overlegd. Welke stappen zult u zetten om te voorkomen dat de maximumcapaciteit wordt overschreden?

De voorzitter: Mevrouw Brusseeel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseeel (Open Vld): Voorzitter, minister, collega's, ik ben blij dat mevrouw Helsen het heeft over de verrijking die buitenlandse studenten kunnen zijn. Want de krantenkoppen waren eigenlijk niet zo vriendelijk en eigenlijk erg ondiplomatisch. Men kopte 'Schrik voor Oranje', 'Hoeveel Nederlanders kan ons onderwijs nog aan?', 'Vrees voor toevloed' en 'Vrees voor stormloop'. Het was allemaal zo negatief mogelijk verwoord. Het klopt dat

jaarlijks het aantal Nederlandse studenten die in Vlaanderen hoger onderwijs volgen, stijgt. Er zijn daarvoor meerdere redenen aan te voeren, zoals de kwaliteit van ons onderwijs, de vrije toegang tot bepaalde opleidingen – in Nederland werkt men met een lotingssysteem voor diergeneeskunde, geneeskunde en tandheelkunde – en ten slotte het lagere prijskaartje. Ons inschrijvingsgeld ligt een stuk lager dan in Nederland. Vanaf volgend jaar betalen studenten die zich aan een Vlaamse universiteit inschrijven, 890 euro, terwijl ze in Nederland 1906 euro voor een eerste opleiding betalen. Voor extra bachelors of masters liggen zijn inschrijvingsgelden zelfs nog stukken hoger.

Voorts is het zo dat de prijs voor een kot een stuk voordeliger is in Vlaanderen dan in Nederland – met uitzondering van bepaalde buurten in Brussel. Het is ook zo dat Nederland de jaarlijkse basisstudiebeurs voor studenten afschaft. Volgens het Nederlandse Centraal Planbureau zullen ongeveer 5500 Nederlandse studenten afhaken. De kans bestaat dat een deel van die studenten in Vlaanderen zullen komen studeren: in de eerste plaats in Antwerpen, maar ook aan de andere universiteiten.

We zien dan inderdaad een druk op het financieringsmodel. We hebben nu al in bepaalde studierichtingen een capaciteitsprobleem. Ook bleek het geven van cursussen online geen immens succes, waarbij je thuis kunt volgen in plaats van in de aula. Er rijzen dus vragen.

Minister, ziet u het vragen van een financiële compensatie aan Nederland als een eventuele oplossing? Welke andere maatregelen wilt u bespreken met uw Nederlandse collega Jet Bussemaker? De samenwerking met Nederland op het vlak van de kwaliteitscontrole verliep altijd goed. Kan er naar dit goede voorbeeld ook op andere vlakken worden samengewerkt?

Hebt u een zicht op het aantal in Vlaanderen afgestudeerde Nederlanders die ook na hun studie in ons land blijven om hier hun diploma te verzilveren? Zo ja, in welke studierichtingen behaalden diegenen die instromen op onze arbeidsmarkt een diploma? De krantenkoppen waren zo negatief, dat vond ik ongenueanceerd. Je investeert niet zomaar in de vreemde Nederlander die komt gebruikmaken van onze instellingen. Als die mensen hier blijven, werken en wonen, is dat gewoon een succesverhaal binnen de EU. Dan komt de mobiliteit er die we nastreven. Ziet u momenteel reeds een verschuiving in de richtingen waar Nederlandse studenten instromen ten opzichte van vroeger?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik ben blij dat de schriftelijke vragen die ik aan de minister heb gesteld dergelijke gevolgen hebben gekregen, maar het heeft het debat wel wat verengd. Ik ga niet herhalen wat de collega's al hebben gezegd. Ik haal er enkele andere cijfers bij. Het gaat niet enkel over hoger onderwijs. Bij de 7604 studenten die we momenteel hebben, en in het academiejaar 2012-2013 waren het er 6131, gaat het over de stijging. Die stijging doet zich al voor er ingrepen waren gebeurd in het hoger onderwijs.

In het secundair onderwijs is er een stijging van 4157 in 2009 naar 4243 in 2013. In het basisonderwijs is er een stijging van 2539 naar 2780. In het kunstonderwijs is het aantal Nederlanders de laatste vijf jaar met 20 procent gestegen. We zien dus in alle onderwijsniveaus een stijging van het aantal Nederlanders die in Vlaanderen komen studeren. En het stijgt sneller, als je de curve bekijkt.

Ik stel mijn vragen vooral omdat het vroegere herenakkoord waarover sprake is, natuurlijk een niet-geschreven akkoord was. Het kwam erop neer dat wij in Vlaanderen de Nederlandse studenten binnen namen, en de Nederlanders zouden

dan zorgen voor Open Universiteit en Nederlands onderwijs in de wereld. Dat is een vorm van wederkerigheid die niet zonder belang is. We zitten in totaal, kleuters, leerlingen, mensen in het volwassenonderwijs en het dko, op iets meer dan 20.000 Nederlanders in Vlaanderen. Er zijn ongeveer 2300 Belgen in Nederland. Ik zeg Belgen, want een Nederlander maakt het onderscheid niet van waar die komt.

Ik kijk naar wat Nederland doet voor Open Universiteit. Zij budgetteren dat op twee vlakken, het Wetenschappelijk Centrum Leraren Onderzoek (LOOK) en de Rijksbijdrage. De Rijksbijdrage blijft gelijk. Maar in 2013 was er nog 14 miljoen euro voor LOOK, in 2014 1,9 miljoen euro en in 2015 0 euro. Voor Nederlands onderwijs in het buitenland was er in 2013 17,9 miljoen euro, in 2014 13,4 miljoen euro en in 2017 10 miljoen euro. Zij besparen dus rechtstreeks op plaatsen waar ook Vlamingen bij betrokken zijn. In het Nederlands onderwijs in het buitenland zitten toch 1164 Vlamingen. Dat is niet niks.

De aanleiding voor mijn vraag is eigenlijk ook of u, in het overleg dat u hebt gehad met uw Nederlandse collega, mevrouw Jet Bussemaker, gesproken hebt over het Nederlands onderwijs in het buitenland en, meer bepaald, de continuering ervan en de effecten die er zijn op Vlaamse leerlingen. Heel concreet: in het Lycée in Parijs krijgen de Vlaamse leerlingen nu acht uur per week geschiedenis, aardrijkskunde in het Nederlands. Het gaat dan weliswaar over Nederland en niet eens over België. Die lessen zullen sneuvelen. Dat heeft natuurlijk een onrechtstreeks effect op al onze expats, onze mensen die in het buitenland werken. Wanneer ze naar het buitenland trekken, moeten ze natuurlijk ook altijd bekijken wat ze met de kinderen doen. De garantie die ze hebben om dan effectief nog Nederlandstalig onderwijs te hebben, is natuurlijk niet onbelangrijk.

Op welke manier zullen we omgaan met het afstandsonderwijs in het hoger onderwijs, de Open Universiteit? Uit recente cijfers blijkt dat er 527 Vlamingen aan de Open Universiteit Nederland studeren. Dat is toch niet weinig.

Minister, is dat aan bod gekomen tijdens het overleg? Zijn er afspraken gemaakt over het Nederlands onderwijs in het buitenland? Zijn er afspraken gemaakt over het afstandsleren in het hoger onderwijs, gezien de Nederlandse besparingen die ik daarnet heb opgesomd?

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Mevrouw Tine Soens (sp-a): Ik heb toch nog een titel gevonden die wat positiever is dan de titels waarover mevrouw Brusseel het heeft: "Hou die Hollanders hier." Het is een opiniestuk van een Nederlander die hier heeft gestudeerd en die vraagt om meer informatie te geven aan die Nederlandse studenten zodat ze in Vlaanderen willen blijven werken – vooral de mensen die een opleiding volgen waarmee er een knelpunt kan worden ingevuld.

Er is geen centraal punt waar die Nederlandse ex-studenten alle nuttige info kunnen vinden. Er is dus een totaal gebrek aan informatie voor hen. Het is dus niet onlogisch dat ze terugkeren.

Het zou misschien nuttig zijn om na te gaan welke studierichtingen Nederlandse studenten volgen en of er knelpuntberoepen bij zijn.

Er zijn eerder al parlementaire initiatieven geweest. Er werd toen altijd gezegd dat de stijging van de Nederlandse studenten in ons onderwijs merkbaar was, maar niet alarmerend. We moeten het blijven opvolgen, blijven in overleg gaan met de Nederlandse collega en nagaan welke maatregelen we eventueel kunnen nemen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, het is intussen mijn stokpaardje geworden, maar ik zou nog eens willen vragen om een doorlichting te maken van de financieringsstromen van de universiteiten en van de bestedingen aan marketing. Ik hoor dat er nog vrij veel wordt geïnvesteerd in onder meer beurzen in Nederland om studenten aan te trekken naar ons land. Het lijkt mij een beetje tegenstrijdig om veel te investeren in promotie als we vrezen dat er te veel Nederlanders naar Vlaanderen zouden komen. Hebt u een zicht op die budgetten? Wordt er inderdaad veel in geïnvesteerd? Heeft dat nog zin?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, er is inderdaad heel wat commotie ontstaan over de Nederlandse beslissing om de basisbeurzen af te schaffen. De eerste les die ik daaruit heb getrokken, is dat er veel nood is aan goede informatie-uitwisseling tussen Nederland en Vlaanderen. Als minister van Mobiliteit had ik bijzonder goede contacten met mijn Nederlandse collega. Nu is er natuurlijk een nieuwe situatie. Toevallig zat ik maandag met Jet Bussemaker in een panelgesprek naar aanleiding van tien jaar NVAO. We zijn eerst samen gaan lunchen waardoor we de kans hadden samen van gedachten te wisselen.

Mevrouw Bussemaker is lid van de Partij van de Arbeid (PvdA). Dat ze de beurzen zouden afschaffen, staat voor mij haaks op wat ik zou verwachten van een partij zoals de PvdA.

Ik geef voor het verslag wat duiding bij de beslissing. Vroeger kreeg elke student die onafgebroken 5 jaar in Nederland woont of werkt, of een van de ouders of de partner, een basisbeurs van 279 euro per maand. Dat was ook zo voor studenten op kot. Die basisbeurs, die voor iedereen was, wordt vervangen door een sociaal leenstelsel, het zogenaamde studievoorschot. Studenten krijgen maximum 35 jaar om die lening terug te betalen. Dat leenstelsel bestaat al heel lang in Nederland. De terugbetaling mag niet hoger zijn dan 4 procent van hun loon. Dat is allemaal geregeld. Maar daarnaast blijven de studiebeurzen om sociale redenen bestaan. Ze worden zelfs verhoogd. Dat is cruciaal als je denkt aan die grote toestroom van studenten. Ik vind persoonlijk dat het vreemd zou zijn als het geld dat je betaalt om in te stappen je enige motivatie is om van land te veranderen. De studenten die financieel het kwetsbaarst zijn, blijven een beurs krijgen. Het aantal beurzen wordt uitgebreid.

Binnen het pakket aan middelen dat Nederland voor studiebeurzen nodig had, levert dit 1 miljard euro op. Dit is geen besparing. Deze middelen worden, aldus de minister, verschoven naar de financiering van hoger onderwijs en onderzoek.

Hoe gaan wij daar nu mee om? Dat heeft bij mij geleid tot de uitspraak dat we au fond niet geloven dat die beslissing die is genomen nu plots de wereld zal veranderen in Vlaanderen. Dat betekent niet dat we geen aandacht moeten hebben voor de toestand zoals hij nu is. Maar ik geloof niet dat dit de grote overrompeling van de aula's zal teweegbrengen. Dat is mijn uitgangspunt.

In Vlaanderen studeren 16.550 niet-Belgen in het hoger onderwijs. Dat is 7,5 procent van de totale studentenpopulatie. Dat aandeel stijgt al jaren. Ongeveer 7600 daarvan zijn Nederlandse studenten, dat is ongeveer 3,5 procent van de totale studentenpopulatie in Vlaanderen. Aan de universiteiten is het aandeel iets hoger dan in de hogescholen. Het aantal Nederlandse studenten stijgt over de jaren heen in dezelfde mate als het aantal buitenlandse studenten in het algemeen. De ene studierichting is wel populairder dan de andere. Voor de Nederlanders is diergeneeskunde bij ons heel populair omdat zij daar met een zware instroombeperking zitten.

We moeten wel voor ogen houden dat we hier ook de studenten meetellen die nog de Nederlandse nationaliteit hebben, maar al lang in Vlaanderen wonen. Die groep woont hier en zal hier dus ook blijven werken. Omgekeerd weten we dat er ongeveer 2800 Vlamingen in Nederland studeren. Dat zijn er minder, maar als je de breuk maakt, stel je een evenredigheid vast. 16 miljoen Nederlanders staat op 6 miljoen Vlamingen zoals 7600 op 2800. Vlaanderen is wel veel kleiner, wat betekent dat dat een grotere impact heeft.

Ik heb maandag overleg gehad met mijn Nederlandse collega. Ik heb net gezegd dat we allebei niet inschatten dat er een grote stormloop zal zijn. Wij geloven geen van beiden dat het studiegeld voor studenten de enige motivatie is om een keuze te maken. Je blijft je voordelen houden in de wederzijdse regels als je elders gaat studeren. Het verschil tussen Vlaanderen en Nederland wordt ook wat kleiner. Bij ons stijgt het studiegeld tot 890 euro, in Nederland is het, als ik mij niet vergis, 1900 euro.

De Nederlandse maatregel is een beetje eenzijdig voorgesteld, maar daar hebt u al uitleg over gekregen. Men heeft daarover in Nederland een zwaar debat gehad. Minister Bussemaker vertelde mij dat voor Nederlandse studenten Groot-Brittannië de voorkeursbestemming is. Mevrouw Soens, uw expressief gezicht spreekt boekdelen. Dat is ook een haiku waard. Eén op de drie studenten die naar het buitenland trekt, gaat naar Groot-Brittannië. Wij komen op de tweede plaats met 28 procent. Omgekeerd is Nederland een topbestemming voor Duitse studenten. Dat is ook vreemd, want in Duitsland is het studiegeld lager. Maar er zijn daar ook meer studierichtingen die zijn onderworpen aan een numerus clausus.

Er zijn dus elementen om aan te nemen dat de hoogte van het studiegeld niet het argument is om van land te veranderen. De cultuur is ook anders. Ik denk dat minister Bussemaker daar een punt heeft. Ik ben er ook wel van overtuigd.

Kunnen wij daar nu iets aan doen? Mevrouw Brusseel, u weet dat er in Europa vrij verkeer van personen en goederen is. Er is ook specifiek voor hoger onderwijs de Europese onderwijsruimte in het kader van Bologna. Ik weet dat u niet vraagt dat wij op basis daarvan studenten zouden moeten weigeren of anders behandelen. Dat is niet de bedoeling, dat lijkt mij ook niet wenselijk. Mevrouw Helsen verwees er ook naar dat het open en democratisch is. Daar zijn wij fier op. Het is absoluut niet aan de orde om daar nu verandering in aan te brengen. Maar we moeten er wel aandacht voor hebben, natuurlijk.

Mijnheer Daniëls, u hebt daarnet iets interessants gezegd. In 1991 is er een herenakkoord afgesloten tussen Daniel Coens en Jo Ritzen. Toevallig was ik maandagavond in Moerkerke en ook de echtgenote van Daniel Coens was daar. Jet Bussemaker en ik hebben afgesproken om nu het 'damesakkoord' te maken. Mevrouw Coens zei me dat ze het nog wist van dat herenakkoord, want de vrouwen gingen toen ook mee om een vrouwenprogramma te volgen. Ik denk niet dat ik er me thuis populair mee zou maken, maar het was wel hilarisch dat zij zich nog het moment herinnerde waarop erover gesproken is. Het herenakkoord was geen grote formaliteit: er zijn ooit gewoon eens twee brieven geschreven en dat was het dan.

De heer Daniëls zegt dat we ons niet mogen beperken tot het hoger onderwijs, en dat is juist. Maar de pers was vooral geïnteresseerd in hoe we het gingen doen voor het hoger onderwijs.

Tegen Pasen willen we een aantal zaken doen. Ten eerste, het in kaart brengen en blijven monitoren van de leerlingen- en studentenstromen op alle onderwijsniveaus – dus niet alleen hoger onderwijs. Daarbij kijken we ook naar het afstandsonderwijs en het Nederlandstalige onderwijs voor expats wereldwijd.

Het gaat hier over 196 scholen waar 14.500 leerlingen les volgen, waarvan 10 procent Belgen. We streven ernaar om dit aanbod in stand te houden.

Ten tweede, wederzijdse mobiliteit tussen Vlaanderen en Nederland aanmoedigen en inhoudelijk nog beter omkaderen – opnieuw niet enkel in het hoger onderwijs maar ook in het leerplichtonderwijs, op het vlak van werkplekleren, in het kader van de lerarenopleiding.

Ten derde, ervaringen delen op het vlak van studieoriëntering en instroommaatregelen, maar ook op het vlak van studiefinanciering en het onthaal van buitenlandse studenten. In Nederland is er bijvoorbeeld een 'studiecheck'. De hogescholen hebben al een voorstel gedaan om een intakegesprek te doen waar de toelatingsproef een deeltje van uitmaakt. Het is boeiend om te volgen hoe ze het aanpakken en hoe ze de oriëntering onder controle proberen te houden.

Ten vierde, en dat is voor mij cruciaal: elkaar proactief informeren over beleidsbeslissingen die mogelijk een impact kunnen hebben op studentenmobiliteit. We hadden die krantenkoppen kunnen vermijden. Ook mevrouw Bussemaker was erdoor verrast. Ze kon zich niet voorstellen dat het een impact zou hebben. We hebben afgesproken dat we elkaar zeer goed op de hoogte moeten houden van beslissingen, zodat we ook de media goed kunnen informeren.

Ten vijfde, via de NVAO blijven samenwerken op het vlak van kwaliteitszorg.

Mijnheer Daniëls, het herenakkoord is dus nog niet veranderd. Ik ben wel zeer gevoelig voor de argumenten die u aanhaalt, zeker over die buitenlandse scholen. We hebben het ook even gehad over de besparingen die men daar doorvoert. Onze administraties gaan nu met elkaar overleggen, evenals onze kabinetten. Ik hoop dat we tegen Pasen een aantal al dan niet geschreven afspraken hebben kunnen maken. Elk probleem is natuurlijk een opportuniteit om dingen aan te pakken. Het zou niet gezond zijn om het tot het hoger onderwijs te beperken; we breiden het dus uit naar alle vormen van wederzijdse mobiliteit.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik dank u voor de bijkomende informatie. Op basis daarvan is het niet te verwachten dat we vanuit Nederland een grote, bijkomende instroom zullen hebben.

Ik had ook nog gevraagd of wij zelf een zicht hebben op de capaciteit binnen het hoger onderwijs. U hebt daar nog niet op geantwoord. U zegt dat u de studentenstromen gaat monitoren, en dat is goed. Het zou ook goed zijn om te weten wat de instellingen aankunnen wat capaciteit betreft. Er is een toename, en dat is positief. We vinden het goed dat leerlingen hoger onderwijs kunnen volgen en we willen voor bepaalde doelgroepen die doorstroom zelfs nog verhogen. We staan ook open voor mensen uit het buitenland die in Vlaanderen willen komen studeren. Maar het is interessant om een zicht te hebben op de capaciteit omdat het op een bepaald moment een probleem was. De instellingen hebben dat goed opgelost, maar ik stel me gewoon de vraag of we dat opvolgen.

De voorzitter: Mevrouw Brusseeel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseeel (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is niet alleen geruststellend, maar zelfs zeer positief nieuws. Door de artikels in de krant zijn we allemaal op het verkeerde been gezet. Ik had er geen idee van dat eigenlijk die breuk gelijkloopt en dat de uitwisseling tussen Vlaanderen en Nederland min of meer gelijk is.

Ik denk niet dat uit mijn vraag bleek dat ik de aanwezigheid van Nederlandse studenten negatief vind. Als er een vraag opdook naar de financiële implicaties, dan leek het mij logisch om te vragen naar financiële tegemoetkomingen. Die zijn absoluut overbodig. Open Vld heeft geen enkel probleem met de Europese doelstellingen en richtlijnen ter zake.

Ik denk dat de heer Verhofstadt mij trouwens in twee zou bijten. (*Opmerkingen. Gelach*)

Een kleine afwijking van een filoloog die te veel Griekse mythologie heeft gelezen. Het zal daaraan liggen.

Die wederzijdse mobiliteit is wat ons betreft een zeer goede zaak. Ik ben ook zeer blij te horen dat het werkplekklere daar deel van zou uitmaken. Dat lijkt een zeer nuttige piste. Het overleg in verband met samenwerking enzovoort waarnaar ik ook had gevraagd, is zeer positief. De damesakkoorden die daaruit kunnen voortvloeien, kunnen alleen maar verrijkend zijn, zowel voor Vlaanderen als voor Nederland.

Maar ik ben ook benieuwd naar die studentenstromen en naar – als ik het zo utilitair mag uitdrukken – het rendement, niet alleen voor ons onderwijs maar ook voor de arbeidsmarkt. Voor de eventuele invulling van knelpuntberoepen lijkt het mij zeer nuttig om te weten wie waar blijft. Willen bijvoorbeeld de mensen uit Nederland of andere Europese lidstaten die hier komen studeren hier blijven? Ik zou graag deze interessante vraag beantwoord zien. We kunnen daar in de toekomst wel wat aandacht aan besteden.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik ben zeer blij dat er rekening wordt gehouden met de totaliteit, dus niet enkel met het hoger onderwijs. Voor het Nederlands onderwijs in het buitenland en het afstandsonderwijs wordt de wederkerigheid hersteld. Dat bleek ook uit het Herenakkoord.

Ik heb toch enkele nuanceringsen. De 2800 die u noemt, zijn Belgen. Nederland geeft geen cijfers over Vlamingen. Dat gaat enkel over hoger onderwijs. We moeten ervoor opletten dat we de cijfers niet verwarren.

De mobiliteit in het kleuteronderwijs is natuurlijk ingegeven door andere redenen. De reden is hier vrij eenvoudig. In Vlaanderen kun je vanaf 2,5 jaar naar het kleuteronderwijs, in Nederland pas vanaf 4 jaar. In de grensstreken, in Noord-Antwerpen en Limburg maar ook in het noorden van Oost-Vlaanderen, zien we heel sterke concentraties in de kleuterscholen, waardoor je soms kleuterscholen aan het bouwen bent om de Nederlanders tussen 2,5 en 4 jaar op te vangen. Want vanaf 4 jaar keren ze terug. Het is de vraag of dat de doelstelling is. Moeten wij voor de wachtlijst bij AGIO een dergelijke inspanning leveren, om anderhalf jaar minder kinderopvang in Nederland te betalen? Ik zeg het nu wat cru. Ik weet van een school met 180 leerlingen, waarvan er 44 Nederlanders zijn, waarvan er in het lager onderwijs nog 21 overblijven. Dat zijn toch serieuze stromen, die niets met internationale mobiliteit te maken hebben, of met het naar elkaar gaan voor kwaliteit. Dat is puur financieel opportunisme.

De vraag van mevrouw Meuleman over de marketing in het hoger onderwijs is zeer terecht. Als je een stijging hebt van het aantal studenten, kan het zijn dat je een klik haalt in het financieringssysteem van het hoger onderwijs met buitenlandse studenten. Ik kan me wel inbeelden dat sommige instellingen voor de laatste x procent daar rekruteren, vooral omdat je in het hoger onderwijs een relatieve financiering hebt in het kader van het totale financieringsmodel. Dat moeten we toch ook nog eens in kaart brengen. De instelling die het hardst heeft

geroepen dat zijn aula's vol zitten, gaat wel nog naar beurzen in Nederland om extra studenten te rekruteren. Dan denk ik dat er andere redenen zijn die allicht meer aansluiten bij wat ik nu net heb vermeld.

Het is juist dat wij niet zullen worden overrompeld door Nederlanders, omdat de stijging er al is gekomen voor er initiatieven zijn genomen, in het kleuteronderwijs maar ook in het deeltijds kunstonderwijs, met 20 procent de laatste vijf jaar, in het hoger maar ook in het secundair onderwijs en in de centra voor volwassenenonderwijs. Ik kan alleen maar vaststellen dat de Nederlanders het best interessant vinden om naar Vlaanderen te komen, en dat het blijkbaar niet zo slecht is om hier te zijn. Minister, ik ben vooral blij dat u afspraken hebt gemaakt om het afstands-hoger onderwijs en het Nederlands onderwijs in het buitenland te continueren, en voor het overeind houden van onze Vlaamse leerlingen.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Daniëls, het gaat om 2800 Vlamingen die in Nederland studeren, geen Belgen.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Ik heb die cijfers ook opgevraagd in Nederland. Zij zeggen dat zij dat onderscheid tussen Vlamingen en Belgen niet kunnen maken.

Minister Hilde Crevits: Maar wij kunnen dat.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Op basis waarvan?

Minister Hilde Crevits: Men heeft dat bij ons zo uit de databank gehaald. Anders zouden ze het mij niet gegeven hebben.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Hoe weet de Vlaamse administratie dat iemand aan een Nederlandse universiteit zit? Er is geen leerplicht.

Minister Hilde Crevits: Ik heb het zelf nog gevraagd of het Belgen zijn of Vlamingen.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Dan zou ik graag weten hoe men die cijfers kent.

Minister Hilde Crevits: Bij mij staat er: 'Vlamingen'. U zegt dat het om Belgen gaat. Ofwel hebben ze bij mij een foutje gemaakt.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Maar in Nederland weten ze wel, op basis van de nationaliteit, hoeveel Belgen er bij hen zitten. Dat zijn er 2800. En ik heb ook het getal 96.

Minister Hilde Crevits: Ik zal dat nog eens navragen. Laat het nog even open. Ik wil niet die indruk wekken. Misschien spreken ze allemaal Nederlands en dan zijn het logischerwijs allemaal Vlamingen.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Tenzij ze in Nederland de nationaliteit 'Vlaming' erkennen. Dat zou kunnen. Als zij al voorop willen lopen in de Groot-Nederlandse gedachte, ga ik daar natuurlijk geen neen tegen zeggen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.